І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-3237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 182. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го ВЕРЕСНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 26, 1961 No. 182. VOL. LXVIII.

ЗАКОРДОННА ДОПОМОГА ГОЛОВНОЮ СПРАВОЮ В КОНҐРЕСІ ПЕРЕД КІНЦЕМ СЕСІЇ

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ЗАКІНЧИТИ СЕСІЮ В СЕРЕДУ 27-го ВЕРЕСНЯ

Вашингтон. — Заповіджений кінець сесії Конґресу на суботу 23. вересня не відбувся тому, що спільна Конференція не могла погодитися щодо висоти суми, призначеної на допомогу закордонові у фінансовому році 1961 — 1962. Покищо прийшло до тимчасового компромісу в цій справі, що видатки на допомогу закордонові винесуть в найближчому році $3,900,000,000, але в цій сумі не буде фондів на Корпус Миру та на деякі інші допоміжні програми. Корпус Миру мав би дістати тільки $30, а не $40 мільйонів, як домагався уряд і як ухвалив був Сенат. Але це тимчасове порозуміння в справі суми видатків на закордонну допомогу може бути уневажнене великим прихильником ощадностей у видатках на закордонну допомогу головою підкомісії для справ закордонної допомоги конґресменом Оттом А. Пессменом, який готовий запропонувати ще дальше зменшення видатків на допомогу. Провідник сенатської демократичної більшости сенатор Майк Мексфілд заявив, що він бажав би закрити цього річну сесію Конґресу якнайскорше. Його асистент сенатор Гюберт Гомфрі сподівається, що Сенат закінчить сесію в середу 27-го вересня. Конференція складена з сенаторів і конґресменів, має в понеділок 25-го вересня вирішувати висоту видатків на закордонну допомогу, якщо конґресмен Пессмен не виступить із новими пропозиціями, щоб зменшити ці видатки. Сенат призначив був на цю ціль суму $4,196,600,000, а Палата Репрезентантів тільки $3,657,500,000. Під час нарад спільної конференції Сенат зменшив прийняту суму до $4,034,000,000, а Пессмен запропонував збільшити суму прийняту в Палаті, до $3,777,500,000. Конґресмен Пессмен є ворогом всякої допомоги закордонові, і тому не можна наперед знати, як скінчиться праця спільної конґресової конференції. Інша спільна конференція має узгіднити видатки на публічні роботи, бо Сенат признав на цю ціль $3,940,926,000, Палата тільки $3,662,701,000. Палата вже не має важливої праці на цій сесії і чекає на те, щоб Сенат закінчив свої праці, щоб можна було закінчити першу сесію 87-го Конґресу.

Президент підписав закон про Корпус Миру

Вашингтон. — Президент Кеннеді 2-го вересня підписав закон про організацію Корпусу Миру, який, на думку Президента, „відкриває можливість тисячам молодих американців працювати для миру в світі і для порозуміння між народами". Президент висловив надію, що до липня 1962-го року 2,700 добровольців будуть працювати в недорозвинених країнах. Підписаний закон признає видатки на Корпус Миру в сумі $40 мільйонів, і дає цій організації постійний статус. Ухвалення закону натрапляло на деякі труднощі в Конґресі, і Президент заявив, що директор Корпусу Миру Сарджент Шрівер виявився „науспішнішим лоббіїстом" на вашингтонській сцені. Президент сказав, що немає іншого проєкту, який був би „кориснішим для цієї країни і для народів у світі, як проєкт Корпусу Миру".

Помер колишній державний підсекретар Соммер Веллс

Бернардсвілл, Н. Дж. — 24-го вересня в родинному домі своєї дружини помер довголітній дипломат і державний підсекретар в уряді президента Ф. Д. Рузвелта Соммер Веллс, який дожив 69-го року. Він заслужився головним чином в наладнанні добрих взаємин із країнами Латинської Америки, вживши вперше часто пізніше повторюваної фрази про те, що ЗДА мають вести супроти Латинської Америки політику „доброго сусіда". Він був той, який виступив проти збройного вмішування у внутрішні справи Південної Америки, і був проти того, щоб за допомогою грошей мати вплив на окремі латинські держави цього континенту.

Й. Лисогір і Я. Падох на конвенції Крайового Конґресу братських організацій

Сінсінаті, Огайо. — В неділю, 24-го вересня ввечері, тут почалася річна конвенція Крайового Конґресу Братських Організацій, до якого належить понад сто братсько-забезпеченевих організацій, між ними й Український Народний Союз. Конвенція триватиме до середи, 26-го вересня, і в ній беруть участь гол. предсідник і гол. секретар УН Союзу п. Йосип Лисогір і д-р Ярослав Падох. УРСоюз репрезентує на цій конвенції її фінансовий секретар п. Едвард Попіль. Минулорічна конвенція цього важливого в американському житті Конґресу відзначила УНСоюз тим, що його тодішнього головного предсідника сл. п. Дмитра Галичина обрала на одного із 9-ох членів своєї Екзекутиви. Й. Лисогір і д-р Я. Падох в дорозі до Сінсінаті, зупинились в неділю 14-го вересня в Клівленді та взяли участь у врочистостях відкриття пам'ятника Лесі Українці.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** видав окрему проклямацію, в якій визначив 12-го жовтня як „День Колюмба". Президент заявив, що „сміливий дух і тривка віра" того винахідника, який 469 років тому відкрив цей великий континент, є „постійною інспірацією цієї великої нації". Тому американці повинні вивісити державні прапори в „Дні Колюмба" та відповідними церемоніями вшанувати пам'ять цього відкривця Америки.

● **Герой-летун** із першої світової війни капітан Едді Рікенбейкер заявив у промові в Бруклині, Н. Й., що американські військовики мають право говорити про загрозу від комунізму, і тому смішним є факт, що „веселий сенатор із Аркенсо" (Вілліям Фулбрайт) просив Президента, щоб заборонив військовикам виголошувати промови про комуністичну небезпеку.

● **Професор анатомії** в університеті Джана Гопкінса д-р Дейвід Водіян заявив в журналі „Наука", що треба бути обережним в уживанні доустної вакцини проти поліо, яка має живі віруси. Він заявляє, що на докладне випробування вакцини д-ра Солка з мертвими вірусами треба було аж 6-ох років. Довше треба б випробовувати і вакцину д-ра Сейбіна.

● **63-річний** сенатор - республіканець Стайлс Бріджес занедужав поважно на серце. Він перейшов серцеву атаку, яка належала до „середньоповажних". Стан його здоров'я є поважний, але не є критичний. Треба кількох днів, щоб подати дефінітивну прогнозу щодо його стану.

У КЛІВЛЕНДІ З ВЕЛИКИМИ ВРОЧИСТОСТЯМИ ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИК ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

Пам'ятник Лесі Українці в Клівленді, роботи мистця-скульптора Михайла Черешньовського

Клівленд, Огайо. (Олег Лисяк) — Великий почин українського жіноцтва у вільному світі, започаткований 33-ім Відділом СУА в Клівленді зорганізованого шість років тому, поставлення першого поза Україною монументу великої поетки, Лесі Українки — знайшов своє завершення в днях 23 і 24 вересня ц. р. Пам'ятник, створений мистцем - скульптором, Михайлом Черешньовським, станув на терені „Українського Культурного Городу" в Рокефеллер Парку в місті Клівленді. Врочисте відкриття пам'ятника - статуї започатковано в суботу, 23-го вересня, святочним концертом на честь поетки, що відбувся в концертовій світлиці школи ім. А. Линколна. Концерт почався американським гимном, який відспівала п-на З. Тарчанин, після чого голова Окружної Ради СУА, п. Євгенія Дубас, відкрила програму, вітаючи все українське жіноцтво розкинене по континентах і в Рідному Краю, що їх не можна було повідомити про велике свято. З черги п. Дубас привітала п. Ісидору Борисову, сестру Лесі Українки, та видатних діячок, делеґаток і гостей, що виповнили по береги велику авдиторію Школи Линколна. З черги п. Н. Голембйовська виголосила реферат „Леся Українка в духовім проводі українського народу", а дальшу програму виповнили виступи чоловічого хору „Дніпро" під диригентурою Є. Садовського, сольоспів п. Наталки Андрусів, деклямація „Контра Спем Сперо" в англійській мові, виголошена п-ною Д. Голубець, а потім збірна деклямація у виконанні пп. М. Дубасівної, М. Олинкевич, Л. Стецяк, З. Пацин, М. Сидір, Л. Микитин та М. Головацької. Останніми точками програми були дві пісні у виконанні жіночого хору ім. Т. Шевченка під дир. проф. Ярослава Барнича.

Фортепіяновий супровід концерту виконували пп. М. Грушкевич і І. Заячківська-Гаврилюк.

Могутнім „Ще не вмерла", закінчено цей величавий святочний концерт. Після концерту, в двох залях Українського Народного Дому відбулася урочиста вечеря на честь Лесі Українки. Проводила вечерею п. Надія Дейчаківська. Молитву перед вечерею провів о. Боднар з Клівленду.

Відкрив вечерюп. Михайлина Ставнича душа комітету побудови пам'ятника. Святочне слово п. Олени Лотоцької, голови СУА почало промови. Вона представила теж членів Комітету Побудови Пам'ятника, яких трудам треба завдячувати довершення діла. З черги слово взяв творець пам'ятника — скульптор Михайло Черешньовський, який свою промову закінчив цитатою з „Осінньої Казки" Лесі Українки: „Хто визволиться сам, той буде вільний — хто визволить кого, в неволю візьме".

Останню програмову промову виголосив голова Осередку „Наукового Товариства ім. Шевченка" в Клівленді проф. В. Радзикевич. Слідували численні привіти від організацій і відділів та Окружних Рад СУА, „підкріплені" фінансовими пожертвами на покриття коштів побудови пам'ятника. Від Українського Народного Союзу виголосив привіт головний радний п. Дмитро Шмаґала, а в урочистостях взяли участь гол. предс. Й. Лисогір і гол. секретар д-р Я. Падох.

Другий день урочистостей почався Богослужбами в українських церквах Клівленду

(Закінчення на стор. 4-ій)

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В неділю, 26-го вересня, о годині 6:30 увечері, того самого дня, як у Клівленді відкрито пам'ятник Лесі Українці і тут в залі школи св. Юра відбулась Святочна Академія в честь поетки, з нагоди 90-ліття її народин. На програму склалися такі пункти: Вступне слово Оленки Гердан - Заклинської, жіночий хор Думка під дир. інж. Івана Жуковського виконав композиції до слів Лесі Українки Івана Недільського „То була тиха ніч" і „Соловейковий спів на весні" та М. Фоменка „Надія" (перше виконання). Святочну промову виголосила Леся Храплива. І. Орловська-Фоменко відспівала „Горить моє серце" Я. Лопатинського, „Дивлюсь на ясні зорі" — К. Стеценка „Геть те думи, ви хмари осінні" — Я. Степового та в додаток нову композицію М. Фоменка „Не дивись на місяць весною". Зоя Салик деклямувала „Казку про Велетня" Л. Українки. Фортепіяновий супровід був в руках М. Фоменка та Р. Стецури. Академія відбулась стараниям Окружної Ради Союзу Українок Америки в Ню Йорку.

В Ню Йорку вшановано д-ра Лева Ганкевича у 80-річчя народження

Ню Йорк. — Заходами Товариства українських правників в ЗДА вудбувся в минулу суботу 23 ц. м. бенкет у великій залі Українського Народного Дому при 2-ій Евню у честь одного з найвидатніших адвокатів, карних оборонців у Львові в роках між двома світовими війнами, та водночас члена Української Національної Ради з 1918/19 рр. й одного з керівних політичних діячів Західньої України з соціял - демократичного табору, д-ра Лева Ганкевича, який саме скінчив 80 років життя. За великим столом засіло коло 80 осіб. Вечір відкрив голова Т-ва українських правників, д-р Б. Дзерович, а проводив ним д-р Роман Криштальський. З промовами в імені різних центральних установ і організацій виступали д-р Р. Сочинський, Борис Мартос, ред. І. Кедрин, д-р Ріпецький, д-р І. Козак, адв. Семененко, проф. М. Чубатий, проф. Зозуля, д-р Пацлавський, д-р Михайлів, д-р Демидчук, адв. Р. Олесницький, д-р Заваликут і радн. Шахнович. Сам Ювілят, дякуючи приявним, подав короткий спомин про своє перебування у Львові після відвороту українського війська та за час своєї дипломатичної місії в Болгарії. Між надісланими привітами був м. і. лист - привітання від д-ра С. Витвицького з Мюнхену, президента УНР в екзилі.

ПЕРЕД ВИСТУПОМ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ

Президент Джан Ф. Кеннеді промовляє

УККОМІТЕТ ПРИГАДУЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ КЕННЕДІ РІШАЛЬНУ ДЛЯ МИРУ СПРАВУ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ПОНЕВОЛЕНИХ МОСКВОЮ НАРОДІВ

Рада УККА відбула збори, перевірила дотеперішню діяльність та намітила її на майбутнє

Ню Йорк. — „Ми віримо, Пане Президенте, що Ви (в своєму виступі перед Об'єднаними Націями) не занедбаєте видвигнути справу визволення поневолених не-російських націй в Совєтському Союзі, між якими Україна займає найбільш вітальну і важливу стратеґічну позицію; Ваша дальша піддержка для поневоленого українського народу є есенціональна для досягнення головної мети Америки і вільного світу — припинити і перемогти похід комуно-московського тоталітаризму й імперіялізму на вільний світ, а Ваше рішуче становище в користь самовизначення всіх поневолених націй за залізною заслоною буде могутньою перешкодою для Хрущова і його когорт..." — сказано в телеграмі, що її вислав Український Конґресовий Комітет Америки, за підписом його Екзекутиви і Ради Директорів, до президента Джана Ф. Кеннеді минулої суботи, 3-го вересня, мавши на увазі заповіджений виступ Президента в Об'єднаних Націях в понеділок, 25-го вересня. Текст телеграми однодушно схвалила Екзекутива і Рада Директорів УККА, що впродовж тієї суботи відбували свої річні наради в приміщеннях канцелярії УККА при 13-ій вулиці і 8-ій евеню.

Рада вшановує пам'ять свого покійного президента Дмитра Галичина

Збори Дирекційної Ради УККА відкрив о год. 11-ій перед полуднем і ними проводив перший заступник президента УККА, п. Теодор Миник, гол. секретар УРСоюзу. Відкривши наради, він у першу чергу згадав ненадійну смерть довголітнього президента Комітету. Дмитра Галичина, світлу пам'ять якого приявні, на заклик п. Миника, вшанували вставанням з місць та хвилиною мовчанки. Предсідник нарад, п. Миник, у дальшопу поінформував, що голова УККА проф. Лев Добрянський не візьме участи в зборах, бо саме тепер Конґрес ЗДА у Вашингтоні вичерпує справи теперішньої сесії і він є в контакті з рядом законодавців у справі резолюцій про створення постійного Конґресового Комітету для поневолених націй. Деякі з членів Ради виправдали свою неприявність.

Нові члени Екзекутиви і Ради Директорів

П. Миник в дальшому поінформував, що Екзекутива на своїх нарадах, які відбулись попереднього дня ввечері, прийняла та затвердила такі запропоновані зміни в членсь-

(Закінчення на стор. 4-ій)

КОМІТЕТ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ ВІДБУВ НАРАДИ

Ню Йорк. — Минулої суботи, 23-го вересня ввечері, тут у приміщеннях УККомітету, безпосередньо після зборів Дирекційної Ради УКК, відбулися чергові наради Екзекутиви Комітету Пам'ятника Шевченкові, що ними проводив його екзекутивний директор Йосип Лисогір та в яких, крім нього взяли участь: секретар Комітету д-р Ярослав Падох, касир Платон Стасюк, п. Антін Батюк, д-р Матвій Стахів, п. І. Білинський, професор Гр. Костюк, дир Ю. Ревай, п. Мазур та ред А. Драган. Про працю та теперішній стан Комітету звітували пп. Лисогір, Я. Падох, П. Стасюк та директор канцелярії п. Ю. Ревай. Із звітів виходило, що сума зібраних пожертв на будову пам'ятника Т. Шевченкові переступила вже 150.000 долярів, з чого близько 130,000 вже переслано до каси Комітету та ульоковано на його конті в українських банках і щадницях. Організаційно Комітет значно поширився, бо має вже 146 своїх відділів — місцевих Комітетів Пам'ятника Шевченкові і є в контакті та організаційному зв'язку загально із 300 американсько-українськими громадяни. Організаційна та збіркова акція продовжується та дають добрі результати. Окремо обговорювано справу конкурсу на пам'ятник, при чому вияснено, що згадка в конкурсі про молодший вік Кобзаря, в якому було б побажано, щоб він був зображений на пам'ятнику, не означає будь-якого обмеження в цьому відношенні для скульпторів, що візьмуть участь у конкурсі, бо Шевченко у відносно молодому віці помер і згадка про „молодший вік" в постановах конкурсу відноситься радше до здорового вигляду, ніж до самого віку. Багато уваги приділено в нарадах справі площі, на якій пам'ятник мав би стояти, у зв'язку з листом від директора парків столиці, п. Джета, в якому інформує, що справа площі при Вірджінія евеню, з уваги на заплановану розбудову і перебудову тієї частини столиці, все ще не вирішена, хоч він запевняє свою повну співпрацю і прихильність у цій справі. Обговорено ще одну справу, яка буде подана в окремому повідомленні Комітету до всієї преси.

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ В ОН З'ЯСОВУЄ ПОЛІТИКУ ЗДА

Об'єднані Нації. — През. Дж. Ф. Кеннеді прилетів до Ню Йорку в неділю 24 вересня вечером, що б у понеділок перед полуднем виголосити в Генеральній Асамблеї велику промову про становище ЗДА да найактуальніших сучасних міжнародних проблем. Цю промову Президента виголосить за кілька годин після появи цього числа „Свободи". За пресовими інформаціями, Президент поручить у своїй промові вибір одного нового генерального секретаря Об'єднаних Націй, а не тричленної колеґії секретарів, як цього домагаються Совєти, — як теж з'ясує становище Америки у відношенні до таких найважливіших теперішніх проблем, як міжнародне роззброєння, справа Німеччини й Берліну, справа атомових дослідів, допомоги відсталим країнам і ін. Промова Президента буде передавана через радіо - телевізійну сіть. В годину після приїзду до Ню Йорку Президент перевів нараду з участю державного секретаря Діна Раска, свого дорадника у справах роззброєння Джана МекКлоя, голови американської делеґації на Женевській атомовій конференції Артура Діна й асистента державного секретаря для справ міжнародних організацій Гарляна Клівленда. Амбасадор ЗДА при ОН Адлей Стівенсон був перешкоджений участю в бенкеті у честь арґентинського президента Артура Фрондізі, куди просто з наради з Президентом поїхав також державний секретар Раск. Президент візьме участь в обіді, що його Адлей Стівенсон видасть для південно - американських делеґатів та побачиться за час свого перебування в Ню Йорку з головою Камбоджи князем Нородомом Шіганоком і арґентинським президентом Фрондізі. Від'їзд Президента з Ню Йорку передбачено на вівторок 26 вересня.

У підготові до виступу Президента, державний секретар Дін Раск перевів в минулому тижні в Ню Йорку цілу низку нарад з представниками різних членських держав в Об'єднаних Націях, переконуючи їх про конечність обрання в якнайшвидшому часі тимчасового діючого генерального секретаря цієї організації, до часу вибору постійного наступника померлого трогічно Даґа Гаммершилда. В минулу 'ятницю він виголосив у цій справі велику промову на форумі Асоціяції Закордонної Преси в Ню Йорку. Відпис тієї промови передано негайно всім делеґатам в Об'єднаних Націях. Окремо Раск відбув нараду з міністром держав СЕНТО: Англії, Туреччини, Ірану й Пакістану. Незалежно від заходів державного секретаря Раска й амбасадора ЗДА в ОН Адлея Стівенсона, нараджувалась група західніх і невтральних держав, до якої належали: Ірляндія, Норвеґія, Арґентина, Венесуеля, Етіопія, Бірма, Ліберія, З'єдинена Арабська Республіка і Мехіко. Ті держави погодились на три принципи: щодо потреби окремого титулу для тимчасового генерального секретаря, щодо конечности вебору одного такого політика, а не групи, та щодо вибору його Генеральною Асамблеєю. СССР і його сателіти далі рішуче цьому противляться, вимагаючи, щоб доручити ведення справ Об'єднаних Націй трійці, яку становили б: Ролф Банч від Заходу, Георгій Аркадієв від СССР та Чакраварті В. Нарасімган від невтральних. Всі вони є тепер високими урядовцями секретаріяту ОН. ЗДА рішуче цьому противиться, бо це було б перепачкування совєтської концепції „тройки". Ця справа може в кожній хвилині опинитись на засіданні Генеральної Асамблеї, якщо тільки за кулісами створиться більшість для якогось конкретного вниску.

ЗДА не змінили свого становища в справах Німеччини й Берліну

Берлін. — Ген. Лушіюс Клей заявив у Західньому Берліні в минулу неділю (у Берліні був тоді вже понеділок), що „Ми віримо й піддержуємо з'єдинення Німеччини" та що „нема зміни в політиці ЗДА, ніякої зміни не проголосив ніякий речник ЗДА в Берліні". Ген. Клей підкреслив, що ніхто в Берліні не дістав ніяких вказівок з Вашинкґтону щодо заяви будь-якої політичної зміни у відношенні до проблеми Німеччини й Берліну. Окрему подібну заяву проголосив безпосередньо речник державного департаменту. Ті заяви й заперечення стояли у безпосередньому зв'язку з широким повідомленням англійського пресового бюра Ройтер, що покликалось на „високе американське джерело", наче б на Західню Німеччину був натиск з американського боку щодо потреби безпосередніх переговорів з Східньою Німеччиною. Цю вістку подано на підставі висловів самого генерала Лушіюса Д. Клея під час прийняття в його честь, що його видав американський командант в Берліні ген. Альберт Вотсон. Ген. Клей заявив на тому прийнятті, що він переконаний, що поділ Берліну тимчасовий, що він може тривати три-чотири роки, але напевне скінчиться. Але щодо з'єдинення Німеччини, то ген. Клей висловив думку, що безпосередні розмови західніх і східніх німців могли б приспішити з'єдинення. Той вислів преса роздула і фальшиво пояснила, як ніби зміну американської політики, що до цього часу не визнає східньо - німецького режиму. З американського боку вияснено, що напр. західньо - східні німецькі розмови на тему комунікаційних шляхів до Західнього Берліну не мають нічого спільного з проблемою визнання Східньої Німеччини західніми альянтами.

У СВІТІ

● **Єржи Потоцький**, колишній польський амбасадор спершу в Римі, потім Туреччині, а в рр. 1939-40 в ЗДА, помер у минулому тижні у Женеві, на 72 році життя, на удар серця. Потоцький здобув своє становище виключно завдяки своєму прізвищу і грошам, а не талантові. Він так скомпромітувався своїми заявами про „чесність" Гітлера та мудрість Мюнхенської угоди з Гітлером, що в листопалі 1940 року мусів зректися.

● **Об'єднані Нації** відкликали з Конґа ірляндця д-ра Конора Круза О'Брієна, шефа місії ОН в провінції Катанґа, де прийшло до кривавих 5-денних боїв між військами ОН і катанцями, з поразкою для військ ОН. Президент Катанґи Мойсе Чомбе заявив, що він переговорюватиме з кожним представником Об'єднаних Націй, за винятком тільки О'Брієна.

● **Новий президент Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй**, Монґі Слім, має завбільшки тільки 5 стіп і 2 цалі. Саме 15-го вересня ц. р. він скінчив 53 роки, але є, як був померлий Даґ Гаммершилд, старим парубком. Має скінчений правничий факультет Паризького університету, але був — за свою участь у визвольному русі Тунісії — двічі арештований французами та просидів 4 роки у в'язниці.

● **Французький през. Шарль** де Голь заявив у своїй промові в містечку Вільфранш, що коли Захід буде поступатись Совєтам, то „спершу ви втратите капелюх, потім піджак, вкінці свою шкіру. Але остаточно втратите також душу". Де Голь, подорожуючи по французькій провінції, стрічався скрізь з виявами великої своєї популярности, але й теж критики на адресу його диктаторського правління.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Лопати для гробокопача

На сторінках американської преси щораз частіше появляється тверза, критична оцінка політики нинішньої адміністрації у відношенні до Совєтського Союзу, політики, яка не виявляє потрібної ясности, рішучости та послідовности. Між січнем і травнем цього року новий уряд заповідав „зменшення міжнародної напруги", сподіваючись осягнути його пожвавленням торговельних і культурних взаємин з комуністичними країнами. Пригадуємо, що президент Кеннеді вірив, нібито Хрущов виявить настільки джентлменства, що дасть йому і його урядові бодай півроку часу, щоб перебрати владу й розгорнути працю нового апарату. Після трагічних помилок, допущених на Кубі і в Ляосі, президент Кеннеді побачив дійсне обличчя політики Хрущова, коли зустрівся з ним у Відні. Вернувшись, він виголосив до народу радіопромову, якою започаткував збільшення американських збройних сил.

Хоч сталося це щойно через п'ять тижнів після повороту Кеннеді з Відня, все ж здавалося, що прийшов рішальний перелім, прийшов зворот в американській закордонній політиці. Ми почули цілу низку твердих заяв у справі Німеччини й Берліну. Але в половині серпня ц. р., коли Східня Німеччина з активною підтримкою Москви почала задротовувати кордон у поділеному Берліні, ЗДА знову виявили повну пасивність. І тільки алярмові вістки про те, що озлоблений настрій в Західній Німеччині може спричинити її вихід з НАТО, спонукали вислати віце - президента Л. Джансона до Берліну й підсилити тамошню залогу символічним маленьким відділом. Щоб скріпити мораль німців і запевнити, що ЗДА не покинуть їх напризволяще, Президент делегував на постійний побут до Західнього Берліну ген. Д. Клея, що є для німців наче символом протисовєтського спротиву.

Але водночас ціла низка інших фактів вказує на дивну зигзагуватість цієї політики. Недавно „Ассошієйтед Пресс" подала з Вашингтону вістку, що впродовж трьох тижнів після згаданої вгорі промови президента Кеннеді до народу про Берлін, отож впродовж двох місяців від часу отримання ультиматуму від Хрущова, число дозволів на вивіз американських товарів за залізну завісу зросло на 800%. Між тими товарами була гума, промислові машини і велке знаряддя, хемічні вироби, залізничі споруди та інші т. зв. стратегічні матеріяли. Цей експорт не тільки скріплює комуністичну економіку, але й частинно причиняється безпосередньо до розвитку совєтського воєнного промислу. Лише внаслідок голосної і рішучої акції сенатора Томаса Додда стримано дозвіл на вивіз до СССР машин для вироблення т. зв. кулькових вальниць, потрібних для ракет і підводних човнів. Наче для того, щоб заперечити тон промови президента Кеннеді з 25-го липня ц. р., ми почули цілу низку надзвичайно обережних та дипломатично вигладжених заяв його речників про готовість до переговорів з Москвою. У відповідь на проголошення совєтським урядом 30-го серпня рішення відновити ядрові вибухи в атмосфері, щойно через тиждень уряд ЗДА заповів відновлення ядрових вибухів, але — під землею, що дає велику перевагу совєтським дослідам над новими родами атомової зброї. Ані промовчання Београдською конференцією „невтральних" совєтського колоніялізму з одночасною атакою проти бази ЗДА в Гвантанамо на Кубі, ані дальші нові совєтські тиради про СССР, як оборонця упрмлених азійсько - африканських народів — не зустрілись з поважною реакцією Америки. Вона далі легковажить совєтський колоніялізм і далі вважає, що не треба Хрущова дразнити пригадками про колоніяльну совєтську імперію, щоб не применшувати шансів на порозуміння.

У світлі всіх цих фактів трудно не признати рації передовикові „Сатердеі Івнінг Посту" з 23-го вересня ц. р., який твердить, що Захід постачає комуністам — лопати задля „угроблювання" Заходу.

Небезпечна короткозорість

Двадцять другі роковини наїзду совєтських армій на Польщу, започаткованого 17-го вересня 1939 року й уможливленого постановами таємного договору між Гітлером і Сталіним з 23-го серпня 1939 р., дали привід деяким американським часописам виступити з пригадкою, що внаслідок цього наїзду відірвано від Польщі й прилучено до Совєтського Союзу т. зв. „східні землі Польської Речі Посполитої", і навіть з вимогою, щоб ця „кривда" у відношенні до Польщі була направлена і ці землі були повернені Польщі. Це, мовляв, було б „актом справедливости" супроти держави, яка в 1939 році перша впала жертвою Гітлера і під час нацистської окупації зазнала важких випробувань. Дехто з американських публіцистів при цьому підкреслює, що признання Польщі в рекомпенсату за відібрані їй території східньонімецьких земель по лінію Одри - Ніссн не є справедливе, бо забрані Совєтами „східньопольські землі охоплювали 69.860 квадратових миль, а „признані" Польщі німецькі землі мають всього 40.000 кв. миль. Такі пригадки і вимоги появилися останнім часом у часописах Ню Йорку, Шікаго та інших міст, що могло б свідчити про наявність конкретної політичної акції, веденої прихильними до поляків американськими чинниками, а в деяких випадках — як це стверджує польська еміграційна преса — ініційованої самими ж поляками. В тому ж напрямку працюють деякі польські шовіністичні кола, особливо ж еміграційні центри у ЗДА і в Лондоні.

Висловлюючи вимогу повернути в майбутньому Польщі відібрані в 1939 році „східні землі", американські публіцисти промовчують той факт, що ці землі не були і не є польськими етнічно, що заселені вони українцями, білорусами й литовцями, що признано ці території Польщі під точно окресленими умовами, яких Польща не дотримала, і що їх приналежність до Польщі була заперечувана також західніми політиками й публіцистами. Зокрема, забувають теперішні оборонці „справедливости", що Польща загарбала була ці землі всупереч проголошеній після першої світової війни засаді про самовизначення народів, яка мала бути покладена в основу майбутнього ладу і миру у світі. Не усвідомлюють усі ці публіцисти й політики особливо ж того факту, що саме потоптання права самовизначення було головною причиною і розбору Чехо - Словацької республіки, і політичної та військової поразки Польщі, і у великій мірі допомогло воно Гітлерові в його поході на підбій Европи.

Усі ці факти дуже добре відомі історикам новітньої доби і промовчування їх може бути тільки виявом повної ігноранції або навіть виявом свідомої тенденції представити справу із „східніми землями" у фальшивому, корисному тільки для поляків світлі. Не входячи в джерела цієї ігноранції чи тенденційности, треба категорично ствердити, що започаткована безвідповідальними чинниками політична акція за ревіндикацію „східніх земель" до Польщі може бути не тільки шкідливою, але й катастрофальною для справи вільного світу, зокрема для його боротьби з імперіялізмом і колоніялізмом червоної Москви. Кожна спроба ревіндикувати належні колись до Польщі українські, білоруські і литовські землі змобілізує проти Польщі й проти її протекторів на Заході не тільки український, білоруський і литовський народи, але й інші поневолені Москвою народи, затривожені й обурені безоглядним нехтуванням права на самовизначення тими, що його проголошують. З другого боку такі спроби дадуть Москві ще один атут і ще одну нагоду повести населення СССР на „священну", „вітчизняну" війну з західніми „інтервентами", яка у висліді може закінчитися тим, що Польща втратить також признані їй 1945 року німецькі землі і буде обкраяна виключно до своєї етнографічної території.

Юрій Студинський

ШУКАЮТЬ НАСЛІДНИКА АДЕНАУЕРА

Мюнхен. — Справжнім переможцем у німецьких виборах 1961-го року є Вільна Демократична Партія — ФДП німецькі ліберали, що за малим не подвоїли числа своїх мандатів, не зважаючи на гострий конфлікт президента тієї партії д-ра Менде з католицьким єпископатом з приводу відозви Конференції єпископів у Фульді в справі виборів. Вона, ця партія, є тепер тим язичком між християнсько - суспільною (ЦДУ — ЦСУ) і соціялістичною (СПД), і без неї створити сильний уряд було б дуже важко, якщо взагалі можливо. Близько чотирьох мільйонів карток вкинули на неї виборці до урн — 12.7% усіх відданих голосів. Д-р Менде завжди заявляв, що коаліція ФДП і СПД є неможлива, і що він готов співпрацювати з ЦДУ-ЦСУ.

Вночі під час обчислювання голосів президент ЦСУ, союзний міністер національної оборони Штраус заявив, що його партія вважає наслідником Аденауера — міністра господарства Ергарда. Чи має це статися зараз і чи буде це передумовою співпраці вільних демократів з християнськими суспільниками, чи здійсниться це пізніше?

Німецькі соціял - демократи збільшили здобуте ними число голосів у порівнянні з виборами 1957-го року приблизно на 5%, але стати найсильнішою партією і поставити свого канцлера їм не вдалося. Мабуть, висунена ними кандидатура Віллі Брандта, посадника Берліну, на пост канцлера була великою їх помилкою.

Віллі Брандт, — правдиве прізвище якого Фрам, — ще хлопцем еміґрував до Норвегії. Там він отримав норвезьке громадянство і в 1945 р. в уніформі норвезького майора вернувся до Німеччини. Перед виборами з рук до рук переходила його світлина, на якій він представлений в ранзі альянтського майора. Ця фотознимка була випущена навмисне — з огляду на сильні національні настрої німців. Це Брандтові дуже пошкодило навіть серед співпартійців, колишніх вояків.

Треба признати, що соціялісти проводили дуже спритну пропаганду, але на них тяжіла гіпотека вічного ні супроти всіх заходів союзного уряду. Також їхнє голосування в парляменті проти створення німецького війська та їх кампанія проти союзного міністра національної оборони Штрааса виявились великими політичними помилками, бо Штраус, по виборах, став передовою особою в німецькому політичному житті. Отже, хоч соціялісти мають виборчий успіх, їхня радість дуже поміркована.

Дві праві партії, як Загальна німецька партія (ГДП) і німецька державна партія (ДРП) — провалились. Невдачі зазнала також комунізуюча Німецька Мирова Унія, що в передвиборчій кампанії покликалась на моральний авторитет нобелівського лавреата, філософа-лікаря в африканських джунглях Швайцера і — Ульбріхта в Східній Німеччині. Сноби, без огляду на партійну приналежність скомпромітувалися із Швайцером.

І — last not least — декілька слів про ЦДУ - ЦСУ. Ця партія втратила коло 5%, але залишилась найсильнішою (хоч без абсолютної більшости в парляменті) і ставитиме кандидата на канцлера.

Аденауера чи Ергарда?

Аденауер має 86 років, і це свого роду політичний та біологічний феномен. Але за чотири роки стукне йому десятка. Ергард, творець німецького „господарського чуда" дуже популярний в німецькому, а ще більше в міжнародньому світі. Його кандидатуру ставлять не тільки в ЦДУ - ЦСУ, але і у ФДП.

Вже почалася акція „забронзовування" Аденауера — за його життя. Пишуть пеани неврологи, вихвалюють політичну діяльність. Буцімто in memoriam. Але цей „старий пан" має свої пляни, і позиції не здає.

Василь Галич

ПРОФЕСОРИ - УКРАЇНЦІ У ВИСОКИХ ШКОЛАХ АМЕРИКИ

В Америці, як і в усіх країнах світу, почався новий шкільний рік і мільйони молоді заповнюють мури шкіл. Проте, кожна школа складається не тільки з учнів - студентів, але й з учителів, що ту молодь навчають, скеровують на відповідний шлях. Вони, вчителі, властиво, вирізьблюють обличчя майбутнього нації і країни.

В американських школах є тисячі учителів і професорів українського походження. Велика більшість з них затримали свої українські імена й прізвища і транслітерують їх так, щоб вони звучали по-українськи.

Немає жадної можливости зареєструвати всіх учителів українського роду в початкових і середніх школах, але можна зробити бодай неповний перелік тих, що навчають у коледжах і університетах. Значення і вартість їхньої праці в американських високих школах характеризують культурний вклад людей українського роду в розвиток Америки.

У „Свободі" з 10-го січня 1948-го року була надрукована перша спроба реєстру професорів - українців в американських високих школах. В тому реєстрі подано заледве 21 прізвище, і ніхто тоді не поспішився його доповнити. Від того часу деяких професорів не стало між живими, інші змінили професію. Але реєстр доповнився десятками нових прізвищ, бо від 1948-го року українці в Америці зробили в цій ділянці величезний поступ. Склад професорів українського роду збільшився багатократно і поширився майже на всю Америку. Між цими нашими професорами є імена, зв'язані з поважними науковими досягненнями та працями. Багато з них працюють в різних наукових і суспільних інституціях, деякі займають видатні становища в американському й міжнародному науковому світі, деякі записані в реєстрі „Мужів науки", деякі подані в книзі „Ґу із ґу". Можливо, що новозасноване Товариство професорів - українців високих американських шкіл подбає про укладення вичерпного реєстру своїх колеґ. Тим часом для загальної інформації й орієнтації подаю неповний і, мабуть, не зовсім точний їх список. Усіх тих колеґ, імена яких пропущені, неправильно написані, які змінили школу, прохаю пробачення і буду вдячний за додаткові інформації. Реєстр подаю за стейтами.

Arizona

Ladyko, Emil — Physical Education, Arizona State College at Flagstaff.

California

Bemko, Gregory — Music, Occidental College;
Charyk, Jos. — Technology, California Institute of Technology;
Chinchenko, John — Biology, San Diego Univer.;
Hucul, W. — Russian History and Pol. Sc., Univ. of Calif., Berkeley;
Lukach, Taras — Languages, Univ. of Calif., Los Angeles;
Orenchuk, Volod. — Librarian, Santa Clara Univ.
Potapenko, G. — Physics, Calif. Institute of Technology;
Thomas, Lawrence — Slavic and Ukr., Univ. of California, Berkeley;
Timoshenko, Vlad. — Economics, Stanford Univ.

Colorado

Petriwskyj, Eugene — Librarian, Univ. of Colorado.

Connecticut

Kondratovich, Walter — Physical Educ., Bridgeport. Univ.;
Kotys, Nick — Physical Educ., Yale Univ.

District of Columbia

Dobriansky, Lev — Economics, Georgetown Univ.;
Makuch, Basil — Theology, St. Josephat's Seminary;
Terletzka - Antonovich, Tatiana — Medicine, Georgetown Univ.;
Voynar, Meletey — Law, Catholic Univ.

Illinois

Kanafolsky, Stephen — Librarian, Northwestern Univ.;
Kochno, Catherine — Education (part time), Univ. of Chicago;
Wasylik, Nick — Physical Education, Lake Forest College.

Indiana

Fodynsky, Jurij — Librarian, Indiana Univer.;
Horak, Stepan — Librarian, Indiana Univer.;
Krutzko, Eugene — Librarian, Purdue Univ.
Marcus, Wasyl — Political Science, Notre Dame Univ.;
Melnyk, Zinovij — Finance, Perdue Univ.;
Petryshyn, Walter — Political Science, Notre Dame Univ.;
Sinko, Steve — Physical Educ., Indiana Univ.

Iowa

Pritula, Bill — Physical Educ., Morninside College;
Semeniuk, Geo.—Botany, Iowa State Univ. at Ames.

Kansas

Chopey, J. — Soil Expert, Employed by the State.

Kentucky

Diachun, Stephen — Agriculture, Kentucky Univ.;
Prydatkevich, Roman — Music, Murray State Teachers College.

Massachusetts

Chizevsky, Dmytro — Languages, Harvard University (now Heildelberg, Germany);
Druze, John — Physical Educ., Boston Univ.;
Holovak, Michael — Physical Educ., Boston Univ.;
Kasha, Michael — Chemistry, Harvard Univ.;
Kistiakovsky, Geo. B. — Chemistry, Harvard Univ.;
Metrenko, Mary — Music, Springfield College;
Oleksyshyn, John — Mineralogy, Boston Univ.;
Scyocurka, Fred — Physical Educ., Springfield College.

Michigan

Mamchur, Stephen—Sociology, Wayne State Univ.;
Melnik, Maxime — Medicine, Univ. of Michigan;
Rudy, W. — Slavic Languages, Wayne State Univ.

Minnesota

Haydak, Mykola — Biology, Univ. of Minn.;
Granovsky, A. A. — (Emeritus) Biology, Univ. of Minn.;
Sambirsky, Stephen — Political Science, Univ. of Minn.

Missouri

Chraplivy, Zenon — Physics, St. Louis Univ.;
Ercha, Wanda — Music, St. Teresa College.

North Dakota

Semeniuk, Alice — Home Economics, North Dakota State College at Fargo.

New Jersey

Andrushkiv, Jos. — Mathematics, Seton Hall Univ.;
Bilinsky, Jos. — History, Political Science, Rutgers Univ.;
Chirovsky, Nicholas L. — Economics, Seton Hall Univ.;
Kowal, Lubomyr M. — Economics, St. Peter's College;
Matzkiv, Theo. I. — Languages, Seton Hall Univ.;
Parnitzky, Jos. — Psychology, Rutgers Univ.;
Ratych, Joanna — German, Rutgers Univ.;
Sonevytsky, Leonid — History, Seton Hall Univer.;
Steciuk, Wasyl — Languages, Seton Hall Univ.;
Stett Joseph — Metallurgy, Rutgers Univ.,

(Закінчення на стор. 3-ій)

М. Дем'янчук

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТОРГІВЛІ, ПРОМИСЛУ ТА РЕМЕСЛА

(дискусійна стаття)

Життьово конечною, а заразом і престижевою для українського купецтва у вільному світі слід уважати справу видання друком першої монументальної історії з таких галузей нашого економічного сектора як ремесло, промисел і торгівля, почавши від найдавніших часів.

Життьово-конечною є це видання для кожного українського купця недавноминулих та сучасних літ, а в ще більшій мірі є воно конечністю для нашої молоді, що про цей відтинок нашого життя знає найменше, бо про нього пишеться та говориться у нас багато менше, як про спорт чи музику. А торгівля, промисел та ремесло — це у модерному суспільстві такі важливі чинники, що про них ті, що мають прийти по нас, повинні знати. Коли ж іде про нарібок для української торгівлі, промислу та ремесла, що його і тепер тут і в майбутньому там, на визволених Рідних Землях буде дуже треба, — тоді видання такої джерельної книги є необхідним.

За короткий час свого розвою на західньоукраїнських землях українська приватна торгівля, промисел та ремесло не мали часу ані змоги підготовити до друку такої книги. Все таки вірю, що коли б тодішні провідники передбачали теперішнє спустошення цього нашого розвою, напевно були б старалися зберегти пам'ять про нього у формі книги. Настільки свідомі важливости діла вони були, одначе не були в достатній мірі далекозорими. Це наше спільне занедбання повинні ми направити тепер, поки ще час, поки ще живуть останні могікани - співтворці того нашого розвою.

Коли відкласти діло „на пізніше", ще на 10-20 років, вимруть дорешти ці недобитки, а з ними пропаде не одна цікава та повчальна сторінка нашого недавноминулого. Бо дотепер не чули ми про те, щоб хтось з визначніших у свій час українських купців, промисловців чи ремісників лишив якісь писані спомини. А в нас мали б про що писати такі купці, як сл. п. Борис з Перемишля, Борис Пилип із Стрия, Скопляк Ярослав, Конюх Дмитро, Дейнека, Зубик Роман, Стефанович, Авдиковичева, Леницька, Дуфанець, Свиц Василь, Іванець, Жаровський, Малицович, Шебунчак і багато інших, що були піонерами нашого ремесла, промислу та торгівлі. Правда, ще напевно є у вільному світі досить їхніх молодших товаришів, що бодай дещо можуть сказати, і саме їх слід попросити зафіксувати свої спомини. Гадаю, що такий аргумент повинен промовити до кожного свідомого українського господарника без різниці, чи він є далі активним у своїй професії чи ні. Якщо б знайшлося коло 100 людей, що хотіли б потрудитися та написати свої спомини, може вдалося б нам охопити певними статистичними даними цілу територію наших західніх земель під оглядом нашого стану посідання в останніх 50-60 роках. А це вже було б неабияке досягнення. Таке бажання є рішучо в сфері можливости, але до переведення його в життя мусить забратися гурт фанатиків, що не пожалують на це свого часу і труду. Тому саме, пишучи оці рядки, думаю, що ізза браку централі зорганізованого українського купецтва в ЗДА повинен би взятися за це діло комітет охочих людей, а в Канаді — новозаснована централя СУКіП-у.

Гадаю, що, не зважаючи на густі зловіщі хмари на політичному горизонті, ми, живі, повинні живе гадати, і поки ще є час призбирати потрібні матеріяли і видати потрібну книгу. Гроші на покриття видатків видання напевно знайдуться легше, як це нам здається.

Прошу українських купців, промисловців та ремісників забрати слово в цій — на мою гадку — дуже важливій справі.

ВІТЕР ПОЛІССЯ

Знов до мене донісся
Теплий вітер Полісся.
Певне, в нас біля хати
Взяв він пахощі м'яти.
Певне, в нашого гаю
Взяв він шуму-розмаю.
Певне, в нашого саду —
Солов'їну руладу
Передзвоном співучим,
Молодим та жагучим
Задзвенів коло вуха:
Хто й не хоче, то слуха.
І здається, що бачу —
Літню днину гарячу.
Їдуть-їдуть машини
І в Бехи, і в Пашини,
І в усьому районі
Квітнуть маки червоні —
Будуть коси квітчати
Коростенські дівчата!

П. СИНГАЇВСЬКИЙ

Лев Ясінчук

В НЕЗАБУДЬ СУЩИМ І ГРЯДУЧИМ ПОКОЛІННЯМ

(У 80-РІЧЧЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ")

(6)

Багато дівчат, що покінчили цю школу, бажали дальшої освіти. Педагогічне Т-во відкрило для них 1903 р. у власному будинку при вул. Мохнацького вчительську семінарію. З кожним роком ця школа зростала й 1910 р. мала вже 159 учениць. Соціяльний склад батьків цих учениць був такий: 41 — селяни, 14 — ремісники, 27 — слуги і сторожі, 6 — зарібники, 29 — священики, 12 — народніх вчителів, 13 — підурядники, 17 — різних звань. На основі закону, ухваленого галицьким соймом 12 червня 1907 р., в Галичині могли існувати тільки польські або утраквістичні семінарії, але Педагогічне Т-во вважало, що цей закон стосується тільки до державних шкіл того роду, і тому поставило домагання — надати право прилюдности його семінарії. На це прийшла відповідь „Ціс. кор. Шкільної Ради" у Львові з 3-го квітня 1910 ламаною українською мовою, в якій повідомляється, що шкільна рада не склінна предложити на уділення удержуваної Хвальним Виділом приватній семінарії учительскій і школі вправ при тій же семінарії приміщеній, право публичности, під таким услівєм, що постанови предложеного статута (школи — ред.) дотично язика викладового зістануть змінені по мисли 2 уст. арт. 3 зак. краєвого з дня 12 червня 1907 (Дн. з. кр. ч. 101) в сім напрямі, що язиком викладовим згаданої семінарії будуть язик руский і польский".

Очевидно, що Педагогічне Т-во не погодилося на таку вимогу, але заходів, щоб здобути права прилюдности, не залишило. Коли галицький цісарський намісник, покликаючись на закон, відмовив делеґації Т-ва, вона виїхала до Відня, до міністра освіти, графа Штірка. Але й він не признав такого права, тільки приобіцяв визначити окрему іспитову комісію для школи. Так зване „право прилюдности" не тільки підносило престиж школи, але й давало можливість учням складати іспит зрілости (матуру) перед комісією своїх власних професорів.

Учительська семінарія мусіла мати свою т. зв. школу вправ, де кандидати на вчителів могли б переводити практичні лекції. Вправді, Педагогічне Т-во мало свою „виділову" школу, але вона починалася від найнижчої, 5-ої кляси. Тому в 1907 р. відкрито при тій школі власну 4-клясову народну школу ім. Т. Шевченка, в якій число учнів доходило до сотні.

З усіх народів Австрії українці в ділянці шкільництва були найбільше покривджені, даремщо згодом ми уважали той стан раєм у порівнянні з тим пеклом у шкільництві, яке створила Польща. Але сили самого Виділу не вистачало. Тож 1912 р. в статуті Товариства зроблено основну зміну: заведено децентралізацію, вводячи по містах філії, а по містечках і селах — підлеглі філіям кружки, де мала зосередитися робота. Правильність такої зміни виявилася відразу. Філії і кружки, попри іншу роботу, про яку скажемо далі, почали творити осередки шкільної освіти для молоді — власні приватні школи, з яких діти могли б вступати до середніх шкіл. Перша така школа постала у Зарваниці на Золочівщині (1906), опісля у Гвіздці на Городенщині, яку щедро підпомагав о. мітрат Тит Войнаровський. За тим прикладом пішли інші громади, і до першої світової війни в 11 повітах Галичини було вже 19 народніх приватних шкіл з високою фреквенцією молоді.

Щоб підготовляти молодь до середніх шкіл, в різних місцевостях творили шкільні курси — гімназійні або семінарійні. До війни у 22 повітах було вже 34 гімназійних і 3 семінарійні курси, що мали часто по 50 учнів і по кількох учителів. Замість ходити на 5-ий і 6-ий рік навчання до сільської школи й однаково осягнути рівня, потрібного для вступу в середню школу, учень на таких курсах підготовлявся за рік. Деякі залишалися на курсах довше і вступали зразу у вищу клясу середньої школи. 1908-го року з таких курсів постали гімназії в Копичинцях і Яворові, 1909-го року — в Рогатині, Перемишлянах і Городенці, 1910-го в Буську (реальна гімназія). Семінарійні курси в Коломиї перетворилися 1910 р. на повну вчительську семінарію.*

Крім тієї освіти, що її давали названі школи чи їхній сурогат — шкільні курси, освітню працю на місцях вели кружки й філії при помочі власних бібліотек. Деякі з них мали досить велику кількість книжок, наприклад, філіяльна бібліотека в Золочеві до першої війни мала 1053 томи. Це була немала річ, коли в Збаражі, Гусятині чи Надвірній можна було визичити потрібну книжку.

Важливим освітнім чинником були також численні курси для неграмотних, якими керував Головний Виділ з уже новою назвою після зміни статуту, а саме — Головна Управа. Ця то Управа звернулася до краєвої Шкільної Ради з домаганням, щоб вона зобов'язала управи сільських шкіл відступати поза шкільною наукою шкільні залі для навчання грамоти. Українські вояки мали такі курси в казармах у Бережанах і Тернополі.

Образ діяльности Педагогічного Т-ва до першої світової війни був би неповний, якщо не згадати двох його журналів, як перших такого роду на Україні. Один з них — це журнал для українських дітей під назвою „Дзвінок", що виходив від 1 січня (ст. ст.) 1890 р. до війни під редакцією Константини Малицької (псевдо — Віра Лебедова) й Катрі Гриневичевої. Заходи, роблені перед російським урядом, щоб допустив цей журнал на Україну, залишились без успіху.

* З обуренням мусимо відзначити, що гімназію в Рогатині польський уряд розв'язав в дні 29-го вересня 1930 р. („пацифікація"). А ця школа була дуже добре ведена під кермою Михайла Галущинського і дала великий контингент Українських Січових Стрільців.

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

Д-р Роман С. Голіят

ЮВІЛЕЙ ЗАСЛУЖЕНОГО ЖУРНАЛІСТА

(До 25-ти річчя громадсько - політичної праці ред. Володимира Душника)

Перо журналіста, — це не лише інструмент журналістичної професії. Перо, — це також важлива зброя, що її використовують в мирних часах і під час воєнної хуртовини. Представники журналістичної професії інформують суспільство про все, що діється довкола нас — у всьому світі й нашій країні; навіть про те, що трапилося в нашому сусідстві, ми довідуємося від професійного журналіста.

Журналістична професія найбільше типова та важлива в модерному суспільстві. Завдання українського журналіста багато тяжче й складне. Він не є лише інформатором українського суспільства. Український журналіст - публіцист є вояком в постійному поготівлі ширити правду про Україну серед чужого, часто ворожого українській справі, моря. І коли сьогодні присвячуємо ці рядки Володимирові Душникові, щоб познайомити читачів українського друкованого слова з його 25-річною службою українській вільній інформації та визвольній справі, то мусимо зачислити його до передових вояків українського публіцистичного пера.

Володимир Душник

Володимир Душник народився в Заставчу, пов. Підгайці, Західня Україна. Після закінчення гімназії в Бережанах в 1932 р., виїжджає до Бельгії, де на університеті в Лювені студіював політичні й соціяльні науки, отримуючи в 1935 р. ступінь ліценціята. Вже під час своїх студій Володимир Душник був в тісному зв'язку з рядом визначних політичних діячів в Західній Европі ,а зокрема зі сл. п. Евгеном Коновальцем, з яким мав части конференції. При кінці 1935 року виїхав до ЗДА і тут з початком 1936 р. почав працювати в журналістичній професії і продовжував студії в Колумбійському університеті в Ню Йорку в ділянці державознавства та міжнародного права (1936 до 1940 рр.), отримавши в 1940 р. ступінь мастера (М. А.), на основі праці на тему: "The Russian Provisional Government and the Ukrainian National Movement."

Володимир Душник в рр. 1938 до 1940 був головним редактором „Націоналіста", „України", та англо-мовного місячника "The Trident" — (Тризуба). Від 1941 р. є членом редакційної колегії „Свободи". Від 1946 до 1948 р. був членом редакційної колегії американського католицького журналу "America."

Друга світова війна не поминула Володимира Душника. Покликаний 14-го грудня 1942 року до американської армії, Володимир Душник провадить курси чужих мов для війська. Володіючи добре мовами французькою, німецькою, російською, польською (не враховуючи української і англійської) Володимир Душник виконав низку важливих завдань; в серпні 1945 року покликали його до головної кватири ген. МекАртура в Токіо, де він був перекладачем у розмовах ген. МекАртура зі совєтським ген. (українського походження) Дерев'янком. Після війни в 1946 р. Володимир Душник був секретарем комісії української секції "Slavonic Encyclopedia," що її видала в 1949 році „Філософічна Бібліотека". В цьому важливому інформативному збірникові багато інформацій про Україну; це в великій мірі заслуга Володимира Душника.

Від 1948 року Володимир Душник є головним редактором "The Ukrainian Bulletin", також постійним співробітником "The Ukrainian Quarterly" від самого заснування цього журналу, тобто від 1944 року, а тепер є відповідальним редактором цього важливого журналу УККА.

Крім вище згаданих українських часописів, Володимир Душник дописував до: "The New York Times"; "The Sign", "Extension"; "Plain Talk"; "Columbia"; "National Review"; "International News Service"; "NCWC News Service".

В рр. 1948 до 1957, працюючи для NCWC (Краєвої Католицької Харитативної Служби) Вол. Душник видавав: War Relief Services — NCWC News Bulletin.

В рр. 1949 до 1951 він відвідав понад 20 стейтів і написав понад 50 статтей про розміщення ДП в ЗДА. Через свої зв'язки з видатними американськими політичними діячами своєю приватною і інформативно - науковою публікацією причинився у великій мірі до деякої переорієнтації керівних чинників закордонної політики в відношенні до поневолених Москвою народів, зокрема України.

Головніші праці Володимира Душника це: The Russian Provisional Government and the Ukrainian National Movement; Refugees Are People; Martyrdom in Ukraine (1947), with Cardinal Spellman's imprimatur, Death and Devastation on the Curson Line, In Quest of Freedom.

З його найголовніших перекладів на англійську мову варто б згадати працю Оксани Косенко Leap to Freedom, яку то працю переклав з російської на англійську мову, яка запізнала американського читача з темними ділами Москви, головно з її підривними діями.

Не будемо зупинятися над працями в українських перекладах, яких не бракує Володимирові Душникові в його щоденній праці. Головніші з них: The Ukrainian Liberation Movement, Ukrainian Anthology, Ukraine in Foreign Comments and Descriptions, Experience with Russia.

Володимир Душник — видатний громадський діяч. Без перебільшення можна сказати, що на протязі 25-ти років на терені ЗДА не було такої громадсько - політичної акції, в якій безпосередно, або посередно не був би він заанґажований. Тісна співпраця Володимира Душника з президентом УККА проф. д-ром Левом Добрянським ще допомагає й більше удосконалює українську акцію УККА на міжнародній арені.

Перебуваючи в закордонних місіях, Володимир Душник старається як слід репрезентувати українську справу, бути справжнім її амбасадором, хоч не є легко виконувати подвійні обов'язки. Читачі „Свободи" мали нагоду читати звідомлення про поїздки Вол. Душника по державах Південної Америки, та його розмови з президентами Арґентини і Бразилії, та іншими державними мужами. Його активна участь в Антибольшевицькому Конґресі в Мехіко - Сити в 1958 році, та від 1958 року його участь в конференції Колґейтського університету, яка збирається кожного року ,щоб почути голоси визначних експертів у ділянці закордонної політики, — це вклад в розбудову фундаментів в української міжнародної інформації. Про цьогорічну колґейтську конференцію обширно звітував на сторінках „Свободи" покійний д-р Любомир Ортинський.

Американське католицьке видання Who Is Who? в 1948 р. присвятило багато місця Вол. Душникові.

Володимир Душник є членом: НТШ (Наукового Товариства ім. Шевченка), Товариства Українських Журналістів, American Learned Society, Ukrainian Professional Society of America.

Дружина Володимира Душника, Марія (Сталена), народжена в ЗДА, українського роду з посвятою співпрацює зі своїм чоловіком. Панство Душники мають одного сина — Марка - Володимира.

Нехай цих кілька рядків про заслуженого українського журналіста та громадського діяча, справжнього вояка вільної української інформативної служби буде й відзначенням - вшануванням його жертвенної праці, а водночас і заохотою для нових працівників.

Гостя від СФУЖО

(З відвідин Ірини Павликовської в Німеччині)

Член Головної Управи СФУЖО (Світова Федерація Українських Жіночих Організацій), пані Ірина Павликовська в дорозі на міжнародний жіночий конґрес (Міжнародний Жіночий Союз) в Ірляндії відвідала з рамени СФУЖО українські жіночі організації в Европі, в тому числі і Німеччину. В осередку українського життя в Мюнхені провела вона два тижні, перериваючи свої відвідини тільки коротким „випадом" до сусідньої Австрії. На протязі цього часу побувала з Головною Управою і Відділами Об'єднання Українських Жінок, і на окремій громадській зустрічі, улаштованій Голов. Управою ОУЖ, нав'язала контакти з усією громадськістю Мюнхену, а також відвідала центральні громадські установи і редакції та видавництва в Мюнхені.

Для української громади в Німеччині, а зокрема для зорганізованого жіноцтва, зустріч з п. Павликовською мала не тільки актуально - ділове значення. Ця зустріч принесла і дещо з вже історичних ремінісценцій, і була символічно живим висловом тяглости української громадської дії у вільному світі. Бо теперішня „гостя" була колись одною із „господарів" українського еміґраційного життя на терені Німеччини.

Ірина Павликовська була членом Головної Управи громадської Централі в Німеччині ЦПУЕ від початків його існування, і була засновником та довголітньою першою головою ОУЖ. Як почесний член ОУЖ, — не як „сторонння", а як „своя" зустрілася вона з своєю організацією.

На поширеному засіданні Головної Управи ОУЖ, в якому взяли участь також члени Контр. Комісії і представниці мюнхенських Відділів ОУЖ, і на якому гостем була також членка Головної Управи СФУЖО і колишній активний член Головної Управи ОУЖ — п. д-р Іванна Мірчук - Ратич, обговорено актуальне значенння жіночих організацій на тлі загального становища, і в першу чергу внутрішньо - організаційні справи ОУЖ. Зв'язуючи актуальні питання, п. Павликовська вийшла від широкої бази розкинених по різних теренах жіночих організацій об'єднаних у СФУЖО, що є великим громадським моральним капіталом на еміґрації.

Провідна ідея останнього Світового Конґресу Українських Жінок в 1959 р., що охоплює широкі і всебічні завдання українки у вільному світі, обов'язує і досі, та заставляє нас дивитися одночасно і на потреби поневоленої Батьківщини і послідовно змагати до збереження здорової, придатної до своєї ролі еміґрації. „Україна росте, казала представниця СФУЖО, має свої вигляди і своїх людей; а ми хочемо боронити вільну думку в світі, поки Україна не буде сама свобідно говорити. І за це ми є відповідальні."

Звідси і весь тягар відповідальности за нашу молодь, звідси й конечність умілої синтези наших прямувань із тенденціями підростаючих поколінь, що знаходять свої власні шляхи.

Зупиняючися на справах ОУЖ, і узглядніюючи реальні умови життя і праці еміґрації в Німеччині, відпоручниця СФУЖО оцінила становище, як фазу організаційної стабілізації на новому, хоч звуженому етапі. На цьому відтинку паралельно з працею над дітьми в школах і садках, у якнайтіснішому контакті з матерями — на перший плян насувається потреба поглибленої роботи над жіноцтвом, і зокрема навіть над нечисленними одиницями, які могли б бути придатні до відповідальних завдань. Ці питання і тенденції однозгідно оцінюються членами Управи та свідомим своєї ролі активом ОУЖ.

„Нехай снується нитка тяглости організаційних зусиль, тоді вони все таки будуть мати якусь силу і значення" — так говорила гостя від СФУРО у Відділі ОУЖ в Людвіґсфельді, де на офіційно-святковій зустрічі з Управою і членами Відділу були присутні і деякі гості з Людвіґсфельдської громади, і голови інших мюнхенських Відділів і члени Головної Управи ОУЖ і... діти української школи і садка в Людвіґсфельді".

„Я стрінула на порозі те, за чим сюди приїхала" — сказала п. Павликовська про маленьких „репрезентантів", які з квітами зустріли її при вході до приміщення. І далі, в цьому ширшому, а заразом „інтимному" колі жіночого згуртування вона практично вказала на живу суть цієї нитки тяглости і контакту. Вона говорила про восьмилітній тягар праці колишньої голови ОУЖ п. Ольги Павловської, яка перебрала організацію в найневідрадніших умовах і яка великим особистим зусиллям помогла їй знову відродитися, — і тому так дуже заслужено наділена почесним членством ОУЖ. П-ні Павликовська тепло відмітила і наступну каденцію, в якій Голова ОУЖ п. доц. О. Сулима - Бойко закріплювала і розбудувала досягнення організації. Згадала добрим словом і своїх перших співробітників із перших каденцій Головної Управи ОУЖ, полишаючи, очевидно, на боці себе. Та не поминула її вкладу в громадське добро голова Відділу ОУЖ в Людвіґсфельді, п. Степанія Мороз, яка вітала Гостю „на своєму господарстві". Вона вказала на наполегливість у своєму ділі першої організаторки і засновниці ОУЖ, а при цьому п. Мороз дуже влучно і глибоко схопила суть, атмосферу та оздоровлююче значення новоснованої жіночої організації колись у перший час еміґраційної розгічі і розбиття. — Забирали слово і голови інших Відділів, — п. Марія Дикий і п. Ольга Пеленська, а далі, п. Блянка Бачинська, проф. Ващенко і п. Дарія Ребет.

Ширший загально - суспільний характер мала товарисько - громадська зустріч в Мюнхені з участю сороккількох присутніх представників різних громадських організацій і установ.

П-ні Ірина Павликовська, як мешканка Канади і член Ліґи Укр. Катол. Жінок в Канаді доповідала про побут і громадське життя в Канаді, а далі, про засадничі питання жіночих організацій, зокрема про значення СФУЖО. Були порушені також загальні проблеми, що стосуються передусім української еміґрації в Німеччині. Численна участь дискутантів у взаємній виміні думок свідчила про широке і всебічне зацікавлення різними питаннями.

Відрадно було почути інформації про загальне скріплення української канадійської спільноти, про ролю старших і молодших професіоналістів у Канаді і про помітний зріст питомої ваги українців у загально - канадійському житті. Доповідачка і дискутанти пудкреслювали велике значення розбудови українських шкіл і садків у Німеччині, що на різних теренах країни користуються такою щедрою підтримкою Союзу Українок Америка в Баварії, а канадських жіночих організацій у північній Німеччині. З уст мюнхенських громадян падали під час зустрічі прихильні і схвальні оцінки праці ОУЖ серед шкільних і дошкільних дітей, зокрема щирим одобренням було прийняте дитяче Свято „Українська молодь Шевченкові", що заходом Головної Управи і мюнхенських Відділів ОУЖ та учителів і виховnatелів відбулося з успіхом у липні цього року.

З признанням висловлювалися дискутанти про редакційне оформлення і цікавий зміст журналу „Наше Життя", а також про велике громадське значення світового об'єднавння українських жінок у вільному світі.

Окрему увагу приділено питанню все ще провізоричного становища „залишенців" у Німеччині, при чому підкреслювано необхідність утримання Европейського Представництва ЗУДАК, як інституції з виразно - окресленим правним статусом.

В загальному, українська громадськість Мюнхену дала щирий вислів вдячности за зрозуміння і постійну підтримку з боку заокеанського українського суспільства і висловлено глибоке переконання про те, що моральний і дійовий зв'язок між усією українською діяспорою залишиться і на майбутнє важливим реальним складником її сили.

Побут п. Ірини Павликовської у Німеччині, як і інші дотеперішні відвідини громадських діячок і діячів з-за океану в Европі, та щира безпосередність таких зустрічей, були і є постійним, живим висловом спільної мови українства на всіх просторах поселення.

Дарія Ребет

З Ювілею на пам'ятник Шевченкові в Овк Парку, Ілл.

16-го вересня зійшлися рідні друзі і знайомі, щоб відзначити 35-літній Ювілей супружого життя п-ва Павла і Марії Фещинів. Приготовленням зайнялася сестра пані Фещин — Розалія Пура.

Коли гості засіли до стола, присутній на трапезі, всеч. о. Шарий, парох парохії св. Иосифа на „вест-сайді", поблагословив вечерю, а пані Пура, як невтомна працівничка всюди, де тільки вимагає українська справа, доглядала гостей. По вечері, присутні складали щиросердечні побажання Ювілятам, де підписаний, як тостмайстер, просив присутніх до слова.

Гарні побажання зложив від себе о. Шарий. Він вказав на примірну українську щирість Ювілятів і представив їх, як примір всім українським родинам. Зворушливу промову виголосила сестра пані Фещин, — пані Пура.

На прийнятті були представники Допомог. Тов. Жінок в Шикаґо і були ще давні співаки зі славного Українського Хору покійного Ю. Бенецького, як пані Кульпак, Кушинська, Пура і інші.

З огляду на брак місця в часописі, не будемо споминати всіх тих, що забирали слово і складали побажання Ювілятам.

Але варта зупинитися над промовою пані Кульпак, котра згадала, що варта б зібрати бодай скромну датку на пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні.

Збіркою зайнявся підписаний, а гроші зложили слідуючі: пані Кульпак $25, п-во Шмиґельські $10, п-во П. Гринчишин $5, п-во Фещин $5, Семочко $5, а по $1: п-ні Тимчук, Кушинська, Любезна, Любинець, Максимович, Д. Гринчишин, Гаделей і Крайс, і панове Роган і Галій. — Всіх разом $60.

Всім жертводавцям велике Спасибі, за жертвенність, пані Кульпак за згадку, а п-ву Фещинам хай Всевишній дасть щасливе, довге життя.

Григорій Семочко

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗА!

ПРОФЕСОРИ - УКРАЇНЦІ У ВИСОКИХ ШКОЛАХ АМЕРИКИ

(Закінчення із стор. 2-ої)

New York

Behrens, Joanna — Physiology, Hunter College;
Bernyk, A. — Music, Hunter College;
Bilaniuk, Alexander — Physics, Rochester Univ.;
Danko, O. — Librarian, Columbia Univ.;
Hadsinsky, Mykola — Technology, Rochester Institute of Technology;
Isayiv, Vsevolod — Sociology, St. John's Univ.;
Kulik, Geo. — Medicine, New York Univ.;
Kruglak, Theo. — President, Long Island Univ.;
Parnicky, Jos. — Psychology, Adelphi College;
Petryshyn, Volod — Mathematics, City College of New York;
Prostiuk, Illena — Music, Juilliard School of Music;
Serech, Geo. — Slavic Languages, Columbia Univ.;
Shevchenko, Ihor—Slavic Languages, Columbia Univ.;
Shuleshko, Paul — Engineering, Rochester Institute of Technology;
Stielsky, N. — Languages, Vassar College;
Tymotiuk, Bohdan — Mathematics, Fordham Univ.;
Wasylik, Nick — Physical Education, Colgate Univ.

Ohio

Dudra, Michael — Economics, Steubenville College;
Ivanchuk, Russell — Mathematics, Kent State Univ.;
Pap, Michael — Political Science, John Carroll Univ.;
Peskach, Methodius — East Cleveland Librarian;
Sushkiv, Yaroslav — Cleveland Librarian (Research);
Wolanyk, Stephen — Librarian, Baldwin Wallace College;
Wynar, Lubomyr — Librarian, Cleveland.

Oklahoma

Paley, Michael — Librarian, Univ. of Oklahoma.

Oregon

Dmytryshyn, Basil — History, Portland State College.

Pennsylvania

Dymitzky, Mykhaylo — Chemistry, Temple Univ.;
Kos, Roman — Librarian, City of Philadelphia;
Lew, Wasyl — Languages, Scranton Univ.;
Maksimovich, Roman — Biology, Villa Nova Univ.;
Micholosen, John — Physical Educ., Univ. of Pittsburgh;
Petchel, John—Physical Educ., Duquesne Univ.;
Procko, Bohdan—History, Villa Nova Univ.;
Stercho, Peter — Economics, St. Vincent College;
Terlesky, John — Mathematics, Lafayette College.

South Carolina

Fedyshyn, Oleh S. — Political Science, Univ. of South Carolina.

South Dakota

Yaremko, Michael — History and Languages, Univ. of S. Dakota.

Texas

Bilan, M. — Forestry, Austin State College;
Bilan, Victor — Music, Austin State College;
Dmochovsky, L. — Medicine, Houston Univ.

Virginia

Tsap, Peter — History, William and Mary College.

Washington

Reshetar, John — History, Washington State Univ.

Wisconsin

Halich, Wasyl — History, Wisconsin State College at Superior;
Paley, Nicholas M. — Languages, Beloit College;
Stocki, Roman S. — History, Marquette Univ.;
Zadorozny, John — Sociology, Univ. of Wis. (Extension), Racine.

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Спорт

УСК ПРОГРАЄ ДО ЧЕМПІОНА ПІСЛЯ ЗАВЗЯТОГО БОЮ

Гунґарія Ф. К. — УСК Ню Йорк 3 : 0 (1 : 0)

УСК Ню Йорк: А. Голуб — П. Черемха, Р. Підгорецький (О. Наливайко) — Х. Цап, Є. Чижович, Р. Паркер — В. Конопасевич, В. Чижович, Л. Луценко, М. Гра, З. Шпон (Г. Гивель). — Ворота: 29 хв. 1:0 Губертс (карний), 53 хв. 2:0 Альбрехт, 74 хв. 3:0 Губертс. Наріжняки: 5:4 для Гунґарії. Глядачів: 500. — Неділя, 17. вересня 1961 — Давнінґ Стадіюм, Рендолс Айленд, Ню Йорк.

До перших змагань „Великої Десятки" НАФ Союзу проти минулорічного чемпіона Гунґарії УСК знову виступив без „імпортів" з Канади. Одначе склад УСК-у був набагато сильніший від попередньої неділі. Перших 30 хвилин здивували всіх тих, що сподівалися катастрофальної програ УСК-у. Завдяки мудрій грі дефензиви УСК-у, скріпленій Р. Паркером і П. Черемхою та позадним лучником М. Гурою, гра була відкритою і напад мадярів із австрійським інтернаціоналом Віллі Губертсом здобувся всього на два-три заграння. У 29 хв. Р. Підгорецький не продумано зробив руку. Взагалі, Підгорецький мав „чорний день". Він не міг вдержати правокрилового Альбрехта, який йому постійно „втікав". Одна з таких „втеч" закінчилася другим голем. Після цього ґоля аж до наступного в 74 хвилині Гунґарія показала футбольний „концерт". До цього частинно спричинилося зле тактичне уставлення. Мирон Гура, що в свойому уськівському дебюті (дружині сеньйорів, бо він перед кількома роками змагався в дружині учнів УСК-у), вповні виправдав себе, повинен був грати далі позаду, а не бути на центрі нападу, де він одержував дуже мало м'ячів, як зрештою інші напасники. Також в цьому періоді гри дефензива повинна була переключитися на загальну оборону своєї шістнадцятки і не виснажувати останків сил неуспішним поодиноким криттям.

В минулому сезоні, автор цих рядків заповідав, що Володимир „Здзюхо" Чижович має всі дані стати найкращим українським змагуном 60-их років. І я далі в те вірю, але до часу. Ще декілька таких еґоїстичних показів, як в змаганнях проти Гунґарії, і віра автора цих рядків почне так скоро таяти як сніг на весні. А була б велика шкода, при своїм футбольним еґоїзмі В. Чижович є дуже працьовитим. Радимо „Здзюхові" подружньому брати приклад із брата „Еня", що є взірцем „гри для дружини".

На вирізнення в цих змаганнях також заслуговують: знову А. Голуб, Х. Цап, Р. Паркер.

Змагання проти Гунґарії, одної з найкращих дружин на Сході Америки, показали, що коли б так попрацювати рік - два, то можна б мати українську основу доброї дружини. Також останні невдачі УСК-у — до певної міри сподівані невдачі — ще раз ствердили, що дружину повинна бути на місці. Покладання на „імпорти" (у випадку УСК-у з Канади) спричинюють собою забагато шкідливих для клюбу речей.

Роман Лисняк

РАДА УККА ВІДБУЛА СВОЇ ЗБОРИ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

кому складі Екзекутиви і Ради директорів: На опорожнене в наслідок смерти сл. п. Д. Галичина одне місце в Екзекутиві прийнято на пропозицію УНСоюзу д-ра Володимира Галана. Його пост і функція в Екзекутиві будуть з'ясовані згідно з інтерпретацією статуту, яку повинен дати правний дорадник УККА. В Раді Директорів зайшли такі зміни: на опорожнене д-ром Ґаланом місце, у зв'язку з його переходом до Екзекутиви, прийнято інж. Степана Куропася, на місце проф. Івана Вовчука прийнято мґра Євгена Лозинського, на місце мґра Вол. Боровика прийнято д-ра Степана Галамая, а на місце мґра Вак. Бойчука прийнято д-ра Богдана Левицького.

Велика праця

Після відчитання протоколу з попередніх нарад, що відбулися в червні минулого року та який відчитав секретар Комітету п. Ігнат Білинський, приступлено до звітів урядуючого заступника президента п. Миника, касира п. Йосипа Лисогора, голів комісій: організаційної ред. В. Мудрого та публікаційної д-ра Матвія Стахова і голови Контрольної Комісії мґра Романа Гуглевича. П. Миник дав у своєму звіті загальний огляд праці УК-Комітету, звертаючи зокрема увагу на такі акції, як пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні та заходи в справі Шевченківської поштової марки, акція у зв'язку з виїздом президента Айзенгавера на розбиту опісля Хрущовим вершинну конференцію (висилка відповідної політичної літератури до Парижу) та зокрема широка акція у зв'язку з приїздом совєтського диктатора на минулорічну сесію ОН в Ню Йорку, відповідне використання для популяризації української визвольної справи минулорічних президентських виборів, участь в конвенції Все-Американської конференції для поборювання большевизму в Кензас Сіті, зв'язки і активність в громадах і подібне. Звітуючи про спільні з Комітетом Канади заходи в справі заініційованого в Канаді і опісля переданого Пан-Американській Українській Конференції Світового Конґресу Вільних Українців, звітодавець недвозначно ствердив, що ця справа опинилась у своєрідній „мертвій точці" через брак співпраці з боку КУК, який тим часом мав багато праці у зв'язку з будовою пам'ятника у Вінніпеґу. Саме в дні нарад наспів від КУК лист з пропозицією відновити заходи в цій справі. Акція в справі Світового Конґресу припинилась після того, як нарада ПАУК в Ню Йорку минулого року почала його поступово оформлювати, створивши дві комісії: організаційну в Ню Йорку і програмову в Вінніпеґу. Організаційна комісія не могла робити жадних дальших практичних заходів, не діставши з Вінніпеґу програмових проєктів. Друга справа, що їй звітодавець віддав більше уваги, це вже від довшого часу проєктована англомовна публікація про історію російського імперіялізму. Заходи в цій справі, чи радше переговори з наміченими авторами праці, насамперед проф. Ол. Оглоблином і опісля з проф. Михайлом Папом, не дали результату і також ця справа ще „висить".

Обширний звіт з праці голови УККА проф. Л. Добрянського у Вашинґтоні був надрукований і висланий усім членам Ради на деякий час перед зборами.

Малі засоби

Про фінанси та господарювання ними звітували касир УККА п. Йосип Лисогір і голова Контрольної Комісії мґр Роман Гуглевич. П. Лисогір ствердив, що в звітовому часі, який цим разом тривав 13 місяців, себто від початку червня 1960 до кінця червня 1961, вплиби до УККА та його Народного Фонду, не зважаючи на ряд паралельних збіркових акцій, порівняльно з попереднім бюджетовим роком не багато зменшилися, і виносили $70,804.32, в порівнянні з $75,582.75 з попереднім роком. Загальні прибутки УККА і Народного Фонду в бюджетовому році 1960-61 виносили 97,360.76 долярів, в що включено й тих $14,165.16, що залишились з попереднього року. Видатки в цьому звітовому році виносили $92,717.45, отже з кінцем червня ц. р. в касі УККА було всього $4,643.31 і ряд незаплачених ще рахунків. У видатках найбільшу рубрику, бо понад $21,000 становить вдержання канцелярії, згл. платні працівників, що в порівнянні із загальними заробітними платнями є мінімальні, бо тільки в одному випадку доходять до $300 місячно ,а в усіх інших випадках є нижче цієї мінімальної суми. Другу з черги найбільшу рубрику, бо разом понад 20 тисяч долярів, становлять видатки на публікації УККА: „Український Квартальник" і „Український Бюлетень".

Подібну аналізу видатків та відповідні рекомендації подав у своєму звіті голова Контрольної Комісії мґр. Роман Гуглевич, ствердивши насамперед взірцевий порядок у діловодстві УККА, хоч книги ведені дещо перестарілою системою. Тим не менше в них не було ані одної позиції, яка якнебудь не годилася б документами й не було ані одного вплиbу, як ані одного видатку, що не були б вписані в книги. Звітодавець, ствердивши незадовільність вплибів до Народного Фонду, які зменшуються, хоч збільшується праця і видатки УККА, назвав в рекомендаціях Контрольної Комісії необхідність посилити акцію в справі збірки пожертв, збалянсувати бюджет та перевести деякі реформи у видатках. На закінчення мґр. Р. Гуглевич заявив, що Контрольна Комісія не могла перевести перевірки книговодства Шкільної Ради, бо не дістала в цій справі необхідної співпраці з боку відповідального за це діловодство проф. Богдана Романенчука з Филаделфії.

Праця Комісій

Ред. Василь Мудрий, звітуючи за організаційну комісію, запропонував прийняти в члени УККА Українську Католицьку Громаду в Омага, та Оркестру ім. св. Миколая в Шикаґо, що їх Рада й прийняла. Зголошену в члени УККА Спілку Визволення України (СВУ) звітодавець не ставив на голосування, згадавши, що аплікація вимагає ще деяких додаткових вияснень.

Д-р Матвій Стахів, звітуючи за комісію публікацій й інформацій, зупинився зокрема на винесеній вже давніше пропозиції комісій щодо реформи видань УККА, конкретно щодо рекомендації злити обидві публікації „Квартальник" і двотижневий „Бюлетень" в одну публікацію, що появлялася б кожного місяця та була б відповідно достосована змістом, включаючи те, що досі становить зміст обидвох видань.

Дискусія

Оживлена дискусія над звітами і працею УККомітету почалася після обідової перерви. Започаткував її д-р Володимир Бачинський з Филаделфії а після нього забирали слово: д-р В. Комаринський з Нюарку, д-р Богдан Левицький, дир. Юліян Ревай, д-р Вол. Ґалан, п-ні Стефанія Пушкар, п. Лимаренко, ред. П. Павлович, адв. Ів. Демер, п. Довгань, адв. Мих. Пізнак, п. Мазур, проф. Штефан, мґр. Лозинський, д-р Я. Падох, інж. М. Комічак, мґр. Гуглевич, ред. А. Драган та інші. В дебатах заторкнено різні ділянки праці і завдань УККА, зокрема справи Народного Фонду та необхідність його посилення, справу Світового Конґресу Вільних Українців, участь УККомітету в різних американських організаціях, участь в різних політично-виборчих кампаніях, справи поодиноких громад, справи публікацій і багато інших. Кінцеві дискутанти, як і пп. Стахів, Мудрий, Лисогір, Душник і Білинський, що опісля відповідали дискутантам, стверджували високий рівень та діловість дебат. Закінчено наради зголошенням та схваленням цілого ряду внесків і пропозицій щодо дальшої активности УККомітету, черговий загальний конґрес якого має відбутися в жовтні або листопаді наступного, 1962-го року. Наради закінчено пізно ввечері.

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

в намірення українського народу. Кульмінаційною точкою другого дня урочистостей було саме відкриття пам'ятника-статуї в Українському Культурному Городі, при великому здвизі народу. Авта і автобуси заповнили поблизькі паркові площі. Навкола заслоненого білим полотнищем пам'ятника, стануло в лавах майже 400 уніформованих членів молодечих організацій, Пласт, СУМ і ОДУМ. При звуках українського і американського гимнів, що їх відограла духова оркестра „Трембіта" при осередку СУМА ім. Б. Хмельницького під орудою п. Крука піднесено оба прапори.

Опісля наступив найбільш зворушливий момент: пані Олена Лотоцька і Катерина Мураль відкрили пам'ятник, який вперше показався очам мас народу в цілій його красі. Після цього пані Пелешок з Ню Йорку, яка недавно відвідувала Київ, передала урну з землею з могили Лесі Українки в Києві в руки сестри поетки, п. Ісидори Борисової, а ця, з черги, дала її в руки пань Лотоцької і Мураль, що склали урну до кам'яної коробки під пам'ятником, уцілувавши з пошаною руки сестри великої поетки. З черги пані К. Мураль передала офіційно пам'ятник управі міста Клівленду, від імені якої промовили панове Гаролд Лавші та суддя Пітраш Луїс. Слідувало відспівання пісні „За Тебе, Україно", у виконанні мішаного хору ім. Тараса Шевченка під орудою проф. Я. Барнича, а далі слово п. Олени Лотоцької, голови СУА, та слово скульптора М. Черешньовського, якого присутні привітали оплесками, особливо, коли він згадав епізод з часів перебування в УПА. Виголошено ще кілька привітів - промов, між ними було слово гол. предсідника УНСоюзу, Йосипа Лисогора від Українського Народного Союзу англійською мовою та слово д-ра Я. Падоха від комітету побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові. Решту привітів прочитав адвокат п. Омер Малицький, який проводив святочною програмою. Піснею - гимном „Боже Великий" закінчено це величне святкування посвячення пам'ятника великій поетесі. Маси народу ще довго не розходилися, хоч багатьох з них чекала далека дорога, і вдивлялись в надхнений твір М. Черешньовського, у постать великої Лесі Українки і в напис на пам'ятнику п'єдесталі пам'ятника: „Вільні співи, гучні, голосні — в ріднім краю я чути бажаю".

Видавництво „Червона Калина" відбуло загальні збори

Ню Йорк. — Видавнича Кооператива „Червона Калина" перевела тут в минулу суботу 23 вересня ц. м. свої статутові Загальні Збори, на яких стверджено, що не вважаючи на дуже скромні фінансові засоби, що ними те Видавництво розпоряджає, воно активне і корисно розвивається. Видавши за останні роки три великі твори — альманах „Наш Львів", „Українське Січове Стрілецтво" С. Ріпецького і „Листопадові Дні" О. Кузьми, поруч із кількома меншими книжечками, Видавництво плянує видати дві нові книжки: С. Ріпецького „Крути" й О. Станіміра „Спомини". Переговорено фінансові справи та звернено увагу на невідрадний стан зацікавлення громадянством українською книжкою. Обрано нову Управу, до якої ввійшли: д-р В. Галан, голова, Петро Постолюк — заступник і Р. Купчинський — секретар, та члени: д-р В. Калина, Л. Лепкий, І. Кедрин - Рудницький, д-р Н. Гірняк, інж. І. Поритко, інж. І. Вінтоняк, д-р С. Ріпецький, д-р С. Никифоряк.

Міжстейтова Торговельна Комісія проти расових обмежень в автобусовій комунікації

Вашинґтон. — Міжстейтова Торговельна Комісія 22-го вересня видала правила їзди, які забороняють расові обмеження в міжстейтовій їзді автобусами і в почекальнях від 1-го листопада ц. р. Зарядження Комісії вийшли внаслідок просьби генерального губернатора Роберта Ф. Кенеді з 29-го травня ц. р. Генеральний прокуратор діяв тоді внаслідок тих расових обмежень під час подорожувань яких зазнавали так звані „їздці волі". Від 1-го листопада автобуси, які мають дозвіл Міжстейтової Торговельної Комісії, мусять на видних місцях мати напис: „В цьому автобусі можуть їхати пасажири без огляду на расу, кольор віру або національне походження". Такі написи мусять висіти до 1-го січня 1963 року. Від того дня це зарядження Міжстейтової Торговельної Комісії буде надруковане на подорожних квитках. Від 1-го листопада міжстейтові автобуси не зможуть користати з стацій, якщо вони стануть возити тільки сеґреґованих пасажирів. Всі вози автобусів і всі ресторани, почекальні і туалетні убікації мусять бути доступні для білих і чорних.

● **Ватиканські кола** обурені і стурбовані видаленням з Куби католицького єпископа Едуарда Масдіваля і 35-ох католицьких духовників. Західня преса підозріває, що закидування режимом Фіделя Кастра католицькому духовенству на Кубі „змови" проти режиму наспілку з американською розвідкою — це початок переслідування Церкви за зразком всіх комуністичних країн. Папа виголосив промову, в якій висловив переконання, що в католицькій Кубі переможе релігійність її мешканців.

● **60 демократичних** сенаторів були 20-го вересня на прийнятті в президента Кеннеді, який дякував їм за те, що в Сенаті підтримували урядову програму. Віце-президент Л. Б. Джонсон заявив, що рідко коли була така тісна співпраця між Білим Домом і Капітолем.

● **В Південній Кореї** засуджено на смерть трьох видатних урядовців режиму кол. президента Синґмана Рі, між ними міністра внутрішніх справ та директора крайової поліції, за пофальшування виборів у 1960 році. 25 інших осіб дістали в'язничні кари.

Посмертні згадки

Рандолф Д. ЛУСТЕР, — член 37-го Відд. УНСоюзу в Елизабеті, Н. Дж., упокоївся в Бозі 12-го липня 1961 р. Покійний народився 1941 р. Полишив прибитих горем Родичів Мілтона і Ольгу, сестру Ольгу, дідуся і бабуню: Дам'яна і Анну Гнатюк, та дальшу родину. Похорон відбувся в суботу, 15-го липня 1961 р., під проводом пароха Марвін В. Ґреен, з пох. заведення на Interment Lucust Hill Cemetery в Dover, N. J. — В. И. П.!

Управа

Проф. Василь ОРЛОВСЬКИЙ, член 25 Відд. УНСоюзу, упокоївся в Бозі 23-го серпня 1961 р., на 69-му році життя. Покійний походив з села Кивуш, к. Станиславова, Західня Україна. Похорон відбувся 27-го серпня 1961 р. у Вілмінґтоні, Дел. Покійний залишив у глибокому смутку доньки Серафину і Наталію, зятів Романа і Євгена та внучки: Наталю і Віру. — В. И. П.!

Управа Відділу

Яцко ГРИВНАК, — довголітній член Б-ва св. Йосафата, Відд. 217 УНСоюзу в Рочестері, Н. Й., упокоївся в Бозі дня 29-го серпня 1961 р., по довгій та важкій недузі. Покійний походив з села Чесники, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив у смутку 2 доньки: Еллу та Стеллу, 3 синів: Василя, Івана і Володимира, і 14 внуків. Покійний належав, також до Укр. Амер Клюбу. Похорон відбувся в п'ятницю, 1-го вересня 1961 р., з церкви св. Йосафата, при участи Родини і Членів Б-ва. Покійного поховано на Holy Sepulchre Cemetery. — В. И. П.!

В. Колданський, секр.

Марина КЛИМИШИН, членка 5 Відд. УНСоюзу в Асторії, Н. Й., померла, по тяжкій недузі, 17-го вересня 1961 року, в дорозі до шпиталю, проживши 66 років. Покійна народилася 1895 р., в с. Сівці, пов. Калуш. До УНСоюзу вступила 1916 р. Полишила у смутку чоловіка Антона, 2 доньки, одного сина і 11 внуків, які є також членами УНСоюзу. Похорон відбудеться в четвер, 21-го вересня 1961 року, в год. 10:00 ранку, з пох. заведення до церкви В. Ч. Хреста, а опісля на цвинтар св. Михаїла в Асторії, Н. Й. Вічна Її Пам'ять!

І. Сидор, секр.

Дмитро ГАРАС, — довголітній член Т-ва ім. М. Шашкевича, Відд. 94 УНСоюзу в Гемтремку, Миш., помер в дні 5-го серпня 1961 р., на 70-му році життя. Покійний народ. 1890 року, в селі Голубиця, повіт Броди, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, 4 синів: Едварда, Гаррі, Мартіна і Вілляма, 5 дочок: Марію, Катерину, Гелен, Розу і Лорейну, 15 внуків і 2 правнуків. Похорон відбувся 8-го серпня 1961 р., з пох. заведення на цвинтар Forestlawn Cemetery, при участі Родини, Знайомих та Членів Т-ва. — Вічна Йому Пам'ять!

В. Крушельницький

65-ЛІТНІ! Ви все ще можете забезпечитися в УНСоюзі. Не зволікайте, надробіть утрачений час!

ТАРЗАН, ч. 4718. Смерть ле він!

Тарзанів гострий ніж діяв справно, і перший м'ясожер повалився на землю.

Тим часом відважний Роден приклик на коліна на підлозі, затримуючи в рівновазі спис...

І коли друга бестія прискочила до нього, вона натрапила на зброю і наскочила на спис!